

УДК 27: 535 :784.3.09] 008 (477.8)\

Цитування:

Зваричук Ж. Й. Традиції богослужбового хорового виконавства Галичини в культурно-мистецькій практиці камерного хору «Кредо» (м. Івано-Франківськ). *Мистецтвознавчі записки*: зб. наук. праць. Вип. 37. Київ: ІДЕЯ ПРИНТ, 2020. С. 95-100.

Zvarychuk Zh. (2020). The traditions of Halychyna divine service choir performing in the cultural and musical practice of the chamber choir "Credo" (Ivano-Frankivsk). *Mystetstvoznavchi zapysky*: zb. nauk. prats', 37, 95-100 [in Ukrainian].

Зваричук Жанна Йосипівна,
кандидат мистецтвознавства, доцент,
доцент кафедри методики музичного
виховання та диригування Навчально-
наукового інституту мистецтв ДВНЗ
«Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2552-7549>
credoif@ukr.net

ТРАДИЦІЇ БОГОСЛУЖБОВОГО ХОРОВОГО ВИКОНАВСТВА ГАЛИЧИНИ В КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКІЙ ПРАКТИЦІ КАМЕРНОГО ХОРУ «КРЕДО» (м. Івано-Франківськ)

Мета роботи зумовлена потребою висвітлити культурно-мистецьку діяльність першого професійного богослужбового хорового колективу Української греко-католицької церкви (УГКЦ) та крізь призму історичної ретроспективи дослідити значення цієї діяльності у збагаченні галицьких традицій богослужбового виконавства. **Методологія** дослідження полягає у поєднанні культурологічного та музикознавчого методів, що дозволяє сформулювати цілісне уявлення про духовну музичну культуру та хоровий спів нашого народу. **Наукова новизна** роботи визначається необхідністю поглиблення вивчення та об'єктивної оцінки масштабу культурно-мистецької діяльності архиєрейського камерного хору «Кредо» в загальноукраїнському й світовому музичному, а також науковому контексті, доведенні органічного зв'язку його діяльності з історичними процесами розвитку й становлення богослужбового хорового мистецтва Галичини. **Висновки.** Духовна музична культура нашого народу формувалася протягом багатьох століть і вже більше тисячі років тісно пов'язана з християнством. Духовний хоровий спів проходив кілька етапів сого розвитку, від старовинної монодії до сучасного багатоголосся, довший час був вилучений з практики, але в роки Незалежності України виникли нові завдання щодо його відродження. Важиву нішу в цьому процесі займає Митрополитий камерний хор «Кредо», який був першим професійним колективом, організованим при центральному кафедральному соборі УГКЦ міста Івано-Франківська. Завдяки розпочатій професійній богослужбовій практиці хорового колективу в регіоні запровадився процес відродження церковного співу. Камерний хор «Кредо» доцільно вважати не лише представником галицьких церковних богослужбових традицій, але й пропагандистом та інтегратором у світовий культурний простір національної музичної культури завдяки виконавській, звукозаписуючій та видавничій діяльності, а також її популяризації на всіх етапах колективного творчого життя.

Ключові слова: хор, богослужбове виконавство, галицька традиція, «Кредо», культурно-мистецька практика.

Зваричук Жанна Йосифовна, кандидат искусствоведения, доцент, доцент кафедры методики музыкального воспитания и дирижирования Учебно-научного института искусств ГВУЗ «Прикарпатский национальный университет имени Василия Стефаника»

Традиции богослужебного хорового исполнения Галичины в культурно-художественной практике камерного хора «Кредо» (г. Ивано-Франковск)

Цель работы обусловлена необходимостью осветить культурно-художественную деятельность первого профессионального богослужебного хорового коллектива Украинской греко-католической церкви (УГКЦ) и сквозь призму исторической ретроспективы исследовать значение этой деятельности в обогащении галицких традиций богослужебного исполнения. **Методология исследования** заключается в сочетании культурологического и музыковедческих методов, позволяющих сформировать целостное представление о духовной музыкальной культуре и хоровом пении нашего народа. **Научная новизна** работы определяется необходимостью углубления изучения и объективной оценки масштаба культурно-художественной деятельности архиерейского камерного хора «Кредо» в общеукраинском и мировом музыкальном, а также научном контексте, поиску органической связи его деятельности с историческими процессами развития и становления богослужебного хорового искусства Галичины. **Выводы.** Духовная музыкальная культура нашего народа формировалась в течение многих веков и уже более тысячи лет тесно связана с христианством. Духовное хоровое пение имело несколько этапов развития, от старинной монодии к современному многоголосию, долгое время было удалено из практики, но в годы независимости Украины возникли новые задачи по его возрождению. Особое место в этом процессе занимает камерный хор «Кредо», который был первым профессиональным коллективом, организованным при центральном кафедральном соборе УГКЦ г. Ивано-Франковска. Благодаря начавшейся профессиональной богослужебной практике хорового коллектива в регионе начался процесс

возрождения церковного пения. Камерный хор «Кредо» целесообразно считать не только представителем галицких церковных богослужебных традиций, но и пропагандистом и интегратором в мировое культурное пространство национальной музыкальной культуры благодаря своей исполнительской, звукозаписывающей и издательской деятельности, а также популяризации этой деятельности на всех этапах коллективной творческой жизни.

Ключевые слова: хор, богослужебное исполнительство, галицкая традиция, «Кредо», культурно-художественная практика.

Zvorychuk Zhanna, Candidate of Art Studies, Associate Professor, Educational and Scientific Institute of Arts of the State Higher Educational Establishment "Vasyl Stefanyk Precarpathian National University"

The traditions of Halychyna divine service choir performing in the cultural and musical practice of the chamber choir "Credo" (Ivano-Frankivsk)

The purpose of the article is determined by the need to highlight the cultural and artistic activities of the first professional liturgical choir of the Ukrainian Greek Catholic Church (UGCC) and to study (in retrospect) the significance of this activity for enriching the Halychyna traditions of liturgical performance. **The methodology** of the study is to combine cultural and musicology methods. This methodology allows forming a holistic view of the spiritual musical culture and choir singing of the Ukrainians. **The scientific novelty** of the work is determined by the need to improve the study and the evaluation of the scale of cultural and artistic activity of the bishopric chamber choir "Credo" in all-Ukrainian and world musical and scientific contexts, to prove the relation of his activity to the historic processes of the formation and development of the liturgical choir art of Halychyna. **Conclusions.** The spiritual musical culture of the Ukrainians has been formed for many centuries. It has been closely connected with Christianity for more than a thousand of years. Spiritual choir singing has undergone a few stages in its development, from the ancient monody to the modern polyphony. It was removed from practice for a long time but during the years of Independence of Ukraine, there arose new tasks for its revival. The bishopric chamber choir "Credo" takes an important place in this process. It is the first professional choir organized in the central cathedral of the UGCC in Ivano-Frankivsk. Thanks to the initiated professional liturgical practice of the choir, the process of church singing renaissance were introduced in the region. The chamber choir "Credo" is not only the representative of the Halychyna church liturgical traditions, but also a propagandist and integrator of the national musical culture in the world cultural space by means of performing, recording, and publishing. The choir popularizes national musical culture at all the stages of its creative activity.

Key words: choir, liturgical performing, Galician tradition, "Credo", a cultural and artistic practice.

Актуальність теми дослідження. Духовне хорове мистецтво справедливо вважають культурним набутком українського народу, яке в Богослужінні східного обряду посідає одне з важливих місць, адже від виконавського рівня хорових колективів залежала сила виховного впливу на особистість, її повноцінний культурний розвиток. В історичних процесах зародження й становлення музичної культури Галичини вагоме місце належить богослужбовому хоровому виконавству, в якому свою нішу займає митрополичий камерний хор «Кредо» Архікатедрального та Митропличого собору Воскесіння Христового УГКЦ м. Івано-Франківська. Оскільки окремі публікації в пресі, інтерв'ю керівника чи згадки в енциклопедичних виданнях [11] тільки частково висвітлюють різновекторну діяльність колективу, актуальність тематики дослідження визначається необхідністю поглиблення вивчення та об'єктивної оцінки масштабу культурно-мистецької діяльності архієрейського камерного хору «Кредо» як першого професійного богослужбового колективу УГКЦ в загально-українському й світовому музичному, а також науковому контексті, доведенні органічного зв'язку його діяльності з історичними процесами розвитку й становлення богослужбового хорового мистецтва Галичини.

Аналіз досліджень і публікацій. В останні роки багато музикознавців та дослідників звертаються до вивчення проблеми особливостей богослужбового співу Галичини, які висвітлено в працях Л. Кияновської [8, 9], О. Козаренка [10],

М. Черепанина [13], Н. Костюк [12], Ю. Ясіновського [14], а також музикознавчих працях, присвячених конкретним питанням розвитку хорового мистецтва на Галичині прикарпатських науковців Р. Дудик [6], З. Валіхновської [3], Ж. Зваричук [7]. Джерелознавчу базу роботи складають архів камерного хору «Кредо» та домашній архів керівника колективу кандидата мистецтвознавства, заслуженого працівника культури України, доцента кафедри методики музичного виховання та диригування Навчально – наукового Інституту мистецтв ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» Жанны Зваричук.

Мета дослідження – висвітлити культурно-мистецьку діяльність хорового колективу «Кредо» та, крізь призму історичної ретроспективи, дослідити значення цієї діяльності у збагаченні галицьких традицій богослужбового виконавства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Християнський богослужбовий спів в Галичині сягає історії Галицького князівства. В період діяльності львівського братства, XVI-XVII столітті, у богослужбовому мистецтві високого рівня досягли галицькі хори. На початку XIX століття з тих чи інших причин виявляється фактично втрачений рівень регіонального хорового духовного виконавства, про що говорять дослідницькі праці, які присвячені цьому періоду. Домінування протягом тривалого часу таких форм самоліткового і т.зв. обичного співу істотно позначилося на виконавській і стильовій базі

духовного виконавства. Основу репертуару склали переважно нескладні богослужбові та паралітургічні пісні, що були доступними для співу непрофесійних співаків (і зорієнтовані на загальнонародний спів у церкві). Це наближувало церковний спів до народних традицій. І навіть згодом, за наявності професійних виконавців, репертуар більшості церковних хорів також був зорієнтований на можливість одночасного виконання з прихожанами. Ця простота водночас покликана була забезпечувати відповідність питомих церковних правил, зокрема канонам про сутність богослужбового співу. У зв'язку з вищевикладеним, постає наступний ракурс, важливий для розуміння виконавських традицій Галичини. Йдеться про осмислення загальнонародного співу у галицьких церквах. Загальнонародний спів, як і самолівка, належали до закорінених у місцевій культурі традицій, що подекуди культивується до нашого часу. Таким чином, можна зробити припущення про тогочасний характер «загальнонародного співу». Очевидно, це було наслідування дяківського співу, а тому панувало переважно одноголосся (зрідка дво- та триголосся) з невираженими фразуваннями, природним для кожного учасника такого співу диханням, винятковою інтонаційною простотою тощо. Вже в другій половині XIX століття в період різноманітних культурних та суспільно-ідеологічних процесів відбувається ріст духовного хорового виконавства. Специфічні різновиди дяківського співу і загальнонародний спів відносились до важливих місцевих традицій, що передували етапу професіоналізації виконавства, стали компонентами церковного співу в наступні періоди. Представники Перемишльської школи та її послідовники дали поштовх для розвитку духовного хорового виконавства в Галичині в XIX столітті, який був визначений процесами, що виникли в наслідок досягнень Перемишльського мистецького осередку. У новому поколінні виконавців, вихованих у Перемишльському хорі, підвищується рівень богослужбового виконавства, засадничі позиції якого збережені і у сучасному хоровому мистецтві краю. На цьому аспекті спеціально наголошує Л. Кияновська: «Традиції церковного співу в Галичині сягають у глибокі віки, проте коли говорять про його розвиток у композиторській творчості, то мають на увазі насамперед період, що генерально починається від діяльності представників «перемишльської школи», тобто від сорокових-п'ятдесятих років XIX століття (перші зразки сакральної музики Михайла Вербицького та Івана Лаврівського), попри спадщину їх послідовників, насамперед Віктора Матюка, Порфирія Бажанського, як також менш відомих композиторів-священиків, таких як отець Микола Кумановський, Петро Любич, Павло Леонтович, Михайло Рудковський та інших, духовних композиторів-несвящеників (як приміром Служба Божа Дениса Січинського) та, із

значними перервами, не переривався остаточно і сьогодні, отримавши цікаве і плідне продовження в творчості мистців західно-українського регіону» [8, 140].

Духовенство, якому музичне мистецтво Галичини завдячує своїм становленням і розвитком, відіграло помітну роль на початках музичного відродження і впродовж його понад півстолітнього періоду. Важливим осередком, центром, де розвивався церковний хоровий спів був Катедральний собор Святого Воскресіння міста Станіславава. На жаль, втрачено відомості про існування і діяльність церковних хорів при давній церкві Введення с. Заболоття (пізніше міста Станіславава), яка стояла на місці згодом збудованого костьолу єзуїтів, чи при першій центральній парафіяльній «дерев'яній церкві Христового Воскресіння», спорудженій в 1601 році. Перші згадки про хорову капелу кафедрального собору пов'язані з існуванням єзуїтського костьолу, а перше богослужіння і посвята цього храму відбулося в 1729 році перед вівтарем святого Станіслава Костки. Сам фундатор Юзеф Потоцький створив при костьолі капелу, яка виконувала духовні пісні під час богослужінь та відправ. Пізніше костьол був переданий українцям під основну парафіяльну церкву, а після заснування Станіславівської єпархії 28 грудня 1885 року відбулась інтронізація єпископа-ординарія Юліана Пелеша, на якій кафедральний хор відспівував «Многая літа» і церкву проголосили Станіславівським кафедральним собором. Ця святочна церемонія супроводжувалася піснею «Тебе, Бога, хвалимо», яку виконав урочисто катедральний хор» [5, 26]. Отже, в місті навколо собору святого Воскресіння існувало музичне хорове життя, а катедральний хор став важливою частиною Богослужбових відправ та урочистостей [5, 26].

До значних постатей музичної історії Івано-Франківська (тоді Станіславава) останніх десятиліть XIX століття належить засновник, диригент хору кафедрального собору Ігнатій Полотнюк (1850–1903 рр.). При кафедральному соборі існувала церковно-співоча школа, яка готувала професійні кадри для парафій усієї єпархії. Її засновником і керівником теж був І. Полотнюк. Найбільша його заслуга полягала в тому, що він в 1902 році видав збірник богослужбових і літургійних співів під назвою «Напівник церковний», де поклав знані церковні мелодії на ноти, зробивши їх доступними широкому загалу церковних дяків і мирян. Збірник став практичним посібником з вивчення музичної грамоти і церковного співу. Також І. Полотнюк першим не лише в Галичині, але і у всій Україні, організував церковних співців у своєрідну професійну спілку, а церковний хор при Станіславівській катедрі, завдяки його зусиллям і праці, швидко став одним з найкращих у Галичині [3, 94]. Наступні згадки про церковний спів в

катедральному соборі відносяться до часів єпископа Григорія Хомишина, який організував гарний хор і запросив на посаду дяка і керівника хору учасника Івано-Франківського «Бояну» Івана Дувірака.

У 1946 році було ліквідовано УГКЦ і підписано єдність з російською православною церквою, більшість церков разом зі священниками переходило на «православ'я». Так було вирішено долю і центрального Катедрального собору святого Воскресіння. Після встановлення демократії та національного відродження і після виходу з підпілля Української Греко-Католицької Церкви центральний собор міста та інші церкви були повернені власникам. Тому відразу виникла потреба у відновленні закладених уже традицій церковного співу. Церква всіляко підтримувала і розширювала втілення в богослужбі церковного співу, адже хоровий спів становить компонент Святої Літургії, обрядового дійства, як виразник духовних ідей, покликаний емоційно збагатити тексти богослужбових книг [4, 7].

У 1990 році 12 лютого в часі служіння владики Павла Василика (УГКЦ), за ініціативи викладача Калуського училища культури Юліана Дзюбановича, організовано церковний хор при Катедральному соборі міста Івано-Франківська, як перший професійний богослужбовий хоровий колектив УГКЦ, який мав продовжити богослужбові традиції, започатковані І. Полотнюком та І. Дувіраком. Першим керівником був професійний диригент Юліан Дзюбанович, а його наступницею в 1992 році стала Жанна Зваричук.

Головним завданням хору була участь в недільних та святкових богослужіннях Катедрального собору. Проте, хоровий колектив часто долучався до богослужінь багатьох церков Івано-Франківська та області, головних соборів міст Чернівців, Тернополя, Львова. Неодноразово хор запрошувався для участі у концертах, конкурсах, присвячених святкуванню державних, мистецьких та релігійних ювілеїв, виступав з духовними концертними місіями перед громадськістю міста Івано-Франківська. Учасниками колективу стали вчителі музики, викладачі та студенти мистецьких закладів, яких об'єднувала не лише любов до хорового співу, але й велика віра, бажання своїм співом прославляти і примножувати культурні традиції нашого народу, відродити і пропагувати духовну спадщину українських композиторів, яка замовчувалась і заборонялась впродовж років правління радянської влади. Це стало творчим кредо хору, а згодом переросло в назву «Кредо».

В репертуар колективу входять найкращі зразки української та зарубіжної духовної спадщини різних епох та стилів, від старовинної музики до сучасності відомих композиторів А. Брукнера, М. Дилецького, Д. Бортнянського, М. Березовського, М. Вербицького, К. Стеценка,

М. Леонтовича, А. Гнатишина, В. Степурко, Л. Дичко, Г. Гаврилець, Х. Густо та інших. Варто відмітити, що з особливим захопленням хор озвучує мистецькі задуми композиторів Івано-Франківщини: І. Фіцаловича, Б. Шиптура, А. Ремезова, В. Семковича.

Помітним акцентом в культурно-мистецькому житті міста Івано-Франківська була участь хорового колектива «Кредо» в урочистих академіях з нагоди відзначення роковин від дня смерті митрополита А. Шептицького (1994, 2004, 2014), святкових читаннях та хоровій асамблеї пам'яті видатних митців українського музичного мистецтва М. Березовського, Д. Бортнянського, О. Кошиця (1995), святкуваннях 125-річчя від дня народження Б. Лепкого (1997) та 130-ліття від дня народження станіславівського єпископа Григорія Хомишина (1997), 80-річчя єпископа-ординарія Софрона Дмитерка (1997), у ювілейному концерті «Духовний зміст цілого всесвіту» з нагоди ювілеїв видатних українських композиторів А. Веделя та М. Леонтовича, у Ювілейних святкуваннях 2000-ліття Різдва Христового (1999), святкових академіях з відзначення ювілейних дат митрополита А. Шептицького (1999, 2009) та з дня народження патріарха Йосифа Сліпого (2012, 2017) та ін.

Урочисті Служби Божі за участю колективу відбувались в Катедральному Соборі з нагоди інтронізації владик Софрона Мудрого та Миколи Сімкайла в присутності представників духовенства, влади та багатьох гостей. Ще однією надзвичайно важливою, історичною, культурно-духовною подією для Галичини було проголошення 13 грудня 2011 року Івано-Франківської Митрополії в Катедральному соборі Святого Воскресіння за участі Патріарха УГКЦ Святослава Шевчука, представників духовенства з усієї України, де на хор «Кредо» була покладена місія хорового супроводу Урочистої Літургії. З цього часу колектив отримав статус митрополичого хору при головному Архікатедральному та Митрополичому соборі Воскресіння Христового.

Оскільки Івано-Франківщина здавна славилась добрими традиціями хорового співу, свідченням про що є проведення різноманітних фестивалів, фестин, конкурсів хорового мистецтва, то участь у них, а подекуди й ініціатива їх проведення також є однією з складових культурно-мистецького життя «Кредо». Зокрема, з ініціативи камерного хору «Кредо» в Катедральному соборі Святого Воскресіння з 2005 року в останню неділю різдвяного періоду проходить фестиваль «Прощання з колядою» за участю церковних хорів міста. Саме активізувати роботу церковних хорів стало головною ідеєю проведення такої акції.

Високою професійною майстерністю відзначалися виступи «Кредо» на Міжнародному фестивалі хорової музики «Передзвін» та Всеукраїнському конкурсі хорової музики імені Дениса Січинського (Івано-Франківськ, 2000,

2002, 2004, 2006, 2008), щорічних фестинах духовної музики «Від Різдва до Великодня», започаткованих управлінням культури міста, Міжнародному різдвяному фестивалі «Коляда на Майзях» та Всеукраїнському фестивалі «Катедральні дзвони». Традиційними стали творчі звіти колективу в 1996 (з нагоди 5-ліття хору), 1999, 2001 (з нагоди 10-ліття), 2006 (з нагоди 15-ліття) та 2011 (з нагоди 20-ліття), 2016 (нагоди 25-ліття) роках.

Виконавський рівень хору «Кредо» давно виріс за рамки тільки церковного колективу. Хор став знаним не тільки в Україні, але й за її межами Італії, Франції, Австрії, Німеччині, Словаччині, Угорщині, Польщі. Цікавою творчою сторінкою мистецького життя колективу стала участь у міжнародних фестивалях та конкурсах. Досвід міжнародного хорового спілкування сприяв творчому зросту колективу та стимулював його до професійно виконавського рівня, репертуар хору поповнювався новими творами. «Кредо» є лауреатом та дипломантом багатьох міжнародних конкурсів та фестивалів, які проходили в різних європейських країнах. Перше міжнародне визнання камерний хор «Кредо» отримав 1996 року на фестивалі духовної хорової музики в місті Ниредьгаза (Угорщина). Надзвичайно важливою подією для «Кредо» стала участь того ж року в ювілейних святкуваннях 400-річчя Берестейської Унії в місті Римі (Італія), де у зведеному хорі з України співав колектив з Івано-Франківська. В 2000 році колектив брав участь в Міжнародному музичному Фестивалі «Нарок» землі Земплін та у фестивалі духовної хорової музики, присвяченому 2000-літтю Різдва Христового, в місті Будапешті (Угорщина). Того ж року «Кредо» стає Лауреатом конкурсу духовної хорової музики в м. Амен (Франція). У Сан-Квантані (Франція) він представляв Україну на IV Міжнародному конкурсі церковних хорів. Високу хорову професійність колектив підтвердив в травні 2003 року, де на VI міжнародному конкурсі хорової музики в Бад Ішль (Австрія) «Кредо» здобув дві золоті медалі в номінаціях класичної та народної музики. В липні 2004 року камерний хор брав участь у грандіозному музичному заході світового масштабу – Третій світовій хоровій олімпіаді в місті Бремен (західна Німеччина), де в двох категоріях «Мішані камерні хори» та «Духовна музика» відзначений золотим дипломом та срібною медаллю серед 260 хорових колективів з усього світу. Хорові олімпіади за прикладом спортивних стали справжніми мистецькими хоровими змаганнями між колективами з усього світу та частиною спілкування й творчих контактів між людьми різних континентів. Високе міжнародне визнання і високі нагороди у таких змаганнях стали великою місією хору загальноукраїнського масштабу. В липні 2005

року на фестивалі духовної музики в Римі камерний хор «Кредо» за високе професійне виконання духовних творів українських композиторів в номінаціях «Духовна музика до XX століття» і «Сучасна духовна музика» колектив нагороджений двома золотими дипломами [1, 12]. Тричі (1998р., 2003р., 2012р.) колектив представляв українську церковну хорову культуру на святкуваннях днів Східної Європи та 2016 року на святкуваннях 100-річчя благодійної організації «Карітас» в м.Трір (Німеччина). Участь в Урочистій Літургії з нагоди приїзду в Україну Святішого Отця Папи Римського Івана Павла II в 2001 році стала історичною та визначною сторінкою в богослужбовому та творчому житті колективу. Тоді в Києві під керуванням Ж. Зваричук співав 150-голосий зведений хор з Івано-Франківської та Тернопільської Єпархій [1, 12].

За участі колективу вийшли: CD-диск «Благослови, душе моя, Господа» (2000), «Українські колядки та щедрівки» (2007), компакт-диски «Свята Літургія св. Івана Золотоустого» (2010), «Українські народні пісні» (2018), а також збірник «Благослови, душе моя, Господа» (2000), «Архієрейська Служба Божа» на честь приїзду в Україну Святішого Вселенського Архидієрея Івана Павла II папи Римського (2001) та нотний збірник «Свята Літургія св. Івана Золотоустого» (2010) з репертуару колективу, DVD диск запис з ювілейного концерту до 20-річчя творчої діяльності колективу. Усі ці записи та збірки, які підготувала Ж. Зваричук, стали помітним явищем у хоровій культурі Прикарпаття. Пропоновані збірки хорових творів з репертуару камерного хору «Кредо» нині є ще й практичною допомогою для церковних регентів, керівників камерних хорів, студентів спеціальних середніх та вищих музичних закладів. Окрім різносторонньої культурно-мистецькою діяльності камерний хор «Кредо» є доброю школою навчання для майбутніх регентів. Більшість з перших учасників колективу є керівниками хорів по різних церквах міста.

Висновки. Духовна музична культура нашого народу формувалася протягом багатьох століть і вже більше тисячі років тісно пов'язана з християнством. Духовний хоровий спів проходив кілька етапів свого розвитку, від старовинної монодії до сучасного багатоголосся, довший час був вилучений з практики, але в роки Незалежності України виникли нові завдання щодо його відродження. Глибокі традиції хорового співу мала й Галичина. За час встановлення демократії та національного відродження, виходу з підпілля й легалізації Української Греко-Католицької Церкви відновлювалася церковна богослужбова діяльність. Камерний хор «Кредо» був першим професійним колективом, організованим при центральному катедральному соборі УГКЦ міста Івано-Франківська. Завдяки розпочатій

професійній богослужбовій практиці колективу в місті запровадився процес відродження церковного співу. За прикладом «Кредо» при кожній парафіяльній церкві краю утворювались хорові колективи. Камерний хор «Кредо» не лише представник галицьких церковних богослужбових традицій, але й пропагандист та інтегратор у світовий культурний простір національної музичної культури шляхом виконавської, звукозаписуючої та видавничої діяльності та її популяризації на всіх етапах колективного творчого життя, що потребуватиме в подальшому більш детального висвітлення та аналізу.

Література

1. Архієрейському камерному хору «Кредо» – 20 років! // *Нова Зоря*. 2011. Ч. 4. С. 12.; [Б. а]
2. Бенч-Шокало О. Український хоровий спів: актуалізація звичаєвої традиції. К.: 2002. С. 72
3. Валіхновська З. Церковно-співоча школа у Станіславові та її фундатор Ігнатій Полотнюк. *Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство*. Івано-Франківськ. 2004. Вип. VI. С. 94
4. Від упорядників // Свята літургія Івана Золотоустого / Упорядники: Зваричук Ж., Новіцький о. Ю. Вибрані хорові твори українських композиторів для Служби Божої. З репертуару камерного хору «Кредо». Івано-Франківськ: «Нова Зоря», 2009. С. 7
5. Грабовецький В. Сторінки літопису Івано-Франківського Кафедрального Собору Святого Воскресіння. Івано-Франківськ: «Нова Зоря». 1999. С. 126
6. Дудик Р. Хорова культура Прикарпаття кінця XIX – першої третини XX ст.: Автореф. канд. Мистецтвознавства. К., 2000. С. 18
7. Зваричук Ж. До питання про галицькі церковно-співочі традиції. *Студії мистецтвознавчі*. Ч. 2 (18). К., 2007. С. 26–33.
8. Кияновська Л. Церковний спів галицької композиторської школи / Любов Кияновська // *Калфонія: Наук. зб. з історії церковної монодії та гимнографії. До 70-ліття Олександри Цалай-Якименко*. Л., 2002. Ч. 1. С. 140–149.
9. Кияновська Л. Галицька музична культура XIX–XX ст. навч. посібник. Чернівці: Книги, 2007. 424 с.
10. Козаренко О. Українська духовна музика і процес становлення національної музичної мови. *Мистецтвознавство України: Зб. наук, праць*. К., 2000. Вип. 1. С. 139–156.
11. Кредо. *Українська музична енциклопедія*. К.: ІМФТ ім. М. Т. Рильського НАН України. Т. II. С. 596–597.
12. Костюк Н. О. Українська богослужбова музична культура 1801–1916 років (науково-дидактичний, ужитково-співочий, концертно-виконавський і композиторський аспекти). Київ, 2018. 654 с.
13. Черепанин М. Музична культура Галичини (друга половина XIX – перша половина XX століття). К., 1997. 328 с.
14. Ясіновський Ю. Церковна музика в історії українського музичного мистецтва. Релігія в Україні: дослідження і матеріали. Вип. I. К.; Л., 1994. С. 122–127.

References

1. Bishopric chamber choir «Credo» is 20 years old! (2011). *Nova Zaria*, 4, 12 [in Ukrainian].
2. Bench-Shokalo, O. (2002). Ukrainian choral singing: the actualization of the customary tradition. *Kyiv*, 72 [in Ukrainian].
3. Valikhnovska, Z. (2004) Church-singing school in Stanislaviv and its founder Ignatij Polotniuk. *Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Mystetstvoznavstvo*, VI, 94 [in Ukrainian].
4. Zvarychuk, Zh., & Father Novitskyi, Yu. (Eds) (2009). *Divine Liturgy of Ivan Zolotoustyi. Vybrani khorovi tvory ukraïnskikh kompozytoriv dlia Sluzhby Bozhoi. Z repertuaru kamernoho khoru «Credo»*. Ivano-Frankivsk: Nova Zoria, 7 [in Ukrainian].
5. Hrabovetskyi, V. (1999). Pages of the chronicle of the Ivano-Frankivsk Cathedral of Holy Resurrection. *Ivano-Frankivsk: Nova Zoria*, 26 [in Ukrainian].
6. Dudyk, R. (2000). The choral culture of Precarpathia at the end of the 19th - the first third of the 20th century. Extended abstract of candidate's thesis: *Kyiv*, 18 [in Ukrainian].
7. Zvarychuk, Zh. (2007). Revisiting Galician church-singing traditions. *Studii mystetstvoznavchi Kyiv*, 2 (18), 26–33 [in Ukrainian].
8. Kyianovska, L. (2002). The church singing of Halychyna Composers School. *Kalofonia: Nauk. zb. z istorii tserkovnoi monodii ta hymnografii. Do 70-littia Olexsandry Tsalai-Yakymenko*. Lviv, 1, 140–149 [in Ukrainian].
9. Kyianovska, L. (2007). Halychyna music culture of the XIX-XX centuries. *Chernivtsi: Knyhy* [in Ukrainian]. Kozarenko, O. (2000). Ukrainian spiritual music and the process of national musical language formation. *Mystetstvoznavstvo Ukrainy*, 1, 139–156 [in Ukrainian]. *Credo. Ukrainska muzychna entsyklopediia*. *Kyiv: IMFT im. M. T. Rylskoho NAN Ukrainy*, II, 596–597 [in Ukrainian].
10. Kostiuk, N. O. (2018). Ukrainian liturgical music culture of 1801-1916 (scientific-didactic, singing, concert-performing, and composing aspects). *Kyiv* [in Ukrainian].
11. Cherepanyn, M. (1997). Musical culture of Halychyna (the second half of the 19th - first half of the 20th century). *Kyiv* [in Ukrainian].
12. Yasinovskyi, Yu. (1994). Church music in the history of Ukrainian musical art. *Relihiia v Ukraini: doslidzhennia i materialy*, 1, 122–127 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 06.04.2020
Прийнято до публікації 03.05.2020